

Алесь Разанаў

**І ПОТЫМ
НАНАВА ПАЧАЦЬ**

Квантэмы, злёсы, вершы

Мінск / І. П. Логвінаў / 2011

УДК 881.161.3-1
ББК 84 (4Бєи)-5
Р 17

Разанаў, А. С.

І потым нанавя пачаць : квантэмы, злёсы, вершы /
Алесь Разанаў. — Мінск : І. П. Логвінаў, 2011, —102 с.

ISBN 978-985-6901-38-9.

Квантэма, злёсы, верш...— творы, што сабраліся ў
гэтай кнізе, сваімі каранямі скіроўваюцца ў глыб
пачатку, сваімі галінамі — у яго вышыню.

© Разанаў А. С., 2011

ISBN 978-985-6901-38-9

КВАНТЭМЫ

*

зацяты радавод
жыўлю зямлю
учора вечар

*

ці доўга
вагам
кальхацца
лёс разважае
незаўважны крок

*

захоўваюцца мною
мне прырэчаць
рассыпаная соль
на ўсіх вячэра

*

надзея навыврост
парожні поўдзень
распростаецца
жоўты
дзьмухавец

*

ён вызваліцца сам
маўчанне ў вязню
уражаная вежа
моваў шмат

*

хто зможа прыручыць
нічыйны меч
між вечных рэчаў

спыніцца гадзіннік

*

хлеб назусім
аднойчы
дасца
зброя
без вобразу нябыт
прыўзніме лёзы рунь

*

уцёкі доўжацца
замкнёна
ў словах
смерць
я ўсім знаёмы

*

шукаю перашкоду
год штодня
варушацца
патрушчаныя
цацкі

*

вадой хрышчоны
пойдзе па вадзе
варожыць вір
ён знойдзе
хто тапелец

*

без роду продак
моліцца агонь
птах
пакідае
попел

*

звер між людзей
ён тоіцца
смак веры
небяспечны

*

гаворыць чалавек
не для сябе
я той хто сам
крумкач над галавою

*

я адымаецца
шчыльнаюць рыштаванні
чысты час

*

іржавы жвір
што ловяць
нараджэнні
умуравана вежа ў засцярогу

*

насенне самародзіць
помніць вырай
рай унутры

*

прышчэпленая памяць
зноў цвіце
старая дзічка
ломкія маланкі

*

завершаны абшар
начую ў снах
з-за небакраю

дзівіцца слязіна

*

руіны запарушваюцца
рунь
уваскрашае руны
неба блізка

*

сам-насам з незавершанасцю
што
пярэчыць перамогам
бездань ззаду

*

апануты ў прамень
зямля ніжэй
бліжэй жаданні
джалы ў апраметнай

*

твар вераду
ўзіраецца
углыб
не маю месца
вернутая вера

*

у нетрах сэрца
горкае карэнне
цень цішыні

*

дапытваецца смага
напрасткі
у пекле існы
парастак зялёны

*

ахрышчвае палёт
па-за сабой
адшукваюся
леташнія гнёзды

*

адлюстраванні множацца
мажлівы
серп на мяжы

*

у тоесамнай постаці
уздоўж
пільнуе агароджа
тут адсутны

*

кірункі скрыжаванья
у скон
прысвечаны
адрозніваю зоры

*

пярэчаць рэчы
гіну ў гліну
твар
навыварат

*

жыўлюся немажлівасцю
цвікі
нацэльваюцца
ўпартая апора

*

вясткуюць папярэднікі
услед

настойліваму целу
ветах свеціць

*

ахвяры абуджаюцца
нажы
з'ядаюцца іржою
чую рэха
хлеб аржаны

*

у горадзе радовішчы
дзе родзіч
дзіравы посуд
пасткі ў пустаце

*

над межамі імжа
спажытак кажа
каменням мякка
манекен чужы

*

сны маюць вочы
ў чэрапе пячор
нераспазнаны прашчур
сёння позна

*

празрысты цень
праз цела нацянькі
страла спявае

*

сцізорыку карціць
у рысах прысак
з крыніцы зрок
разы наперарэз

*

адольваю адлегласці
цаны
сабе не маю
у сцяне каменне

*

даведваюся кошты
на сваім
настойваюць паўторы
вечны лішак

*

над гарадамі воблакі
ў зямлі
блукваюць норы
раптам старажытны

*

варочаюцца жорны
зноў малы
цярплю цяпер
вымольваецца выйсце

*

прадбачыць сон
час іншыцца
ўначы
ў насення вочы

*

палічаны спачатку
чалавек
насупраць частак
частае аблічча

*

у каменя імя
знікае замак
імгненні вокны
раюся з травой

*

загойваюцца сны
ураздарож
сустрэчы вабяць
вострая самота

*

нядзеля дзеліць
людзям верад
дзень
вяртаецца дадому
звер ва ўладзе

*

праз шкло павелічальнае
нябыт
глядзіць людзьмі
падобныя адбіткі

*

адтуль і туды
знікаю
яшчарка жвавая
камень свой

*

у смерці мера
свечка растае
старое веча

*

вішні цвітуць
ці тут
вышняе
ў кірсе лішні

*

маўчанне
мучыць
меч
ерэтыкі
ратуюць веру
ад шчыта пачатак

*

ляды ўглядаюцца
для даецца
гандаль у рукі
ў парастка скарб

*

нібы тойсамы
потым плот
натую
набытак танны
мэта неўпрыкмет

*

у ніве навіна
сляпяя маскі
мак аддае пялёсткі
хлеб усмак

*

хрост навырост
храсткуе рызыкуе
сабою бульба
белае альбо

*

там карані
тут шаты
пушчы шмат
спатканне раіць
выпадак відушчы

*

імгненні ў гамане
я не
з камення
вымаю кветкі
моліцца агонь

*

нямая яма
хата мае
птах
пытае хто ты

*

у словах сховы
бачаць совы
ў зрок
уводзіць змрок
знянацку бліскавіца

*

аберуч берагі
бяруць у губы
кругі чарот
у згубу без чаргі

*

сярэдзіна вярэдзіцца
заўжды
на раздарожжы
будучыню дубу

дупло тлумачыць
дбаюць жалуды

*

у зовах вір
цярплівае
сюдою
без цела след
вяртаецца цяпер

*

сам па сабе
і разам
адрасы
мяне змяняюць
з досведу ў расаду

*

дзе і калі
хаваюцца хвіліны
у крузе крыж
ад выкліку адлік

*

зыначваю нажы
у промнях вочы
не помняць ночы
нанава жывы

*

ад цела налева
пашытая світа
да цэлага
сіта
вітаецца
я і ты

*

у крылах
абрывамаі
ўвышыні
віншуецца іншы

*

з ляза сляза
соль злізваецца
ў страты
сто спраў сто страў
зялёная трава

*

у рукі з рук
пярэбары
дарунак
адпавядае два я не
ўздывае
драбіну рыбіна
мне не а з глыбіні

*

шпак чыкільгае
нельгальга
ў раллі
разгортваецца крылле
ўгору пешкі

*

намацваюцца поцемкі
зноў тут
гатуецца мацунак
слова кліча
няцотны лік
без цмока галава

*

са скібаю хлеба
сяліба любіць
у лёсе збылося
сябе на ўсіх

1974-1983, 2009

ЗЛЁСЫ

З-ПАД РУКІ

сам незваротны
постаць у небасхіле
заўсёды хапала на заўтра
пароўну дзеліцца хлеб
кавалак сабе
і таму хто прыйдзе
пароўну дзеліцца заўтра
а постаць у небасхіле
не можа пайсці
і не можа прыйсці
не дзеліцца страта
ужо ніводны
выпала заўтра з маёй рукі
таму хто не прыйдзе кавалак хлеба
заўсёды прыходзіць не той хто пойдзе
пільная постаць
выпадзе з-пад рукі

СВЕЧКИ

а гэта твая

каторую сцішыць
каторую knot паправіць
каторую згасіць

у спыненых пальцах жанчыны
блукае
балеснае сэрца

ПРОСТАЯ ЛІНІЯ

рыжагаловы хлопчык з палескай вёскі
дзяўчаты і тыя цябе не баяцца
пагонішся за каторай —
не зловіш
і тады ты бяжыш далей
па той простаі
па той засяроджанай лініі
якая табе аднаму відаць

СТРАЛА

між птушкамі і людзьмі
развітваецца кулік
страла скіравана ў самоту
куды не дайду - іду
што аддаю — не аддасца
між птушкамі і сабой
кіруе стралой самота
бывай я пайшоў дадому —
развітваецца кулік

НА ПЕРШЫМ СНЕЗЕ

дагэтуль самому
а потым з сябе
абудзіцца рыса
гарачы дотык
а потым на першым снезе
дагэтуль абое
у першым шчасці
пярэйдзем як снег за рысу
калі растае — апошні:
за рысу пярэйдзе снег
дагэтуль нязгодна
а потым далей чым двое
без прысмаку дотык
дваім далей
на снезе апошнім
хіснецца рыса
дагэтуль гарачы
услед вільготны
а потым далей чым шчасце —
мяне пакаштуе снег

КНІГАЎКІ

у лотаці жоўтай
а што ўнутры:
дачаснае сонца
без абалонкі —
рынецца вобзем абвуглены крык
у лотаці жоўтай
самлее сонца

КУБАК

мроіць вада —
сябе
што мроіць мяне —
атрута
кубак з якога ваду
кубак пасля якога
аднаразовы п'ю
натольвае паядынак
з'яднана вада сабой
па-за сабой атрута
аднаразова смерць
кубку не наталіцца
нябожчыку піць ваду
кубак атруты боскі
мрою па-за сабой
калі па-за ёю — мроя
у кубку вады вада
натоліцца паядынак
з'ядноўвацца аднаму
кубак атруты — мроі

БУЛЬБІНКІ

стары чалавек
на зялёнай траве
на рэштках свайго хутарышча
на рэштках глузду
яго называюць:
Лепей-бы-ты-памёр
а таксама:
Жыві-доўга
з карэлага кацялка есць крышаны хлеб
а бульбінкі — пфу!..— не зварыліся

РАЗОРА

праступіць разора
праз твар і сэрца
калі напаткаю саму траву
разора ў абодва бакі —
у адзін араты
трава разглядае сваё карэнне
ніяк не спыню разору
праступіць карэнне
праз твар і сэрца
ніяк не спынюся сам
з абодвух бакоў разора —
а я ў абодвух
калі напаткае мяне трава
ніяк не разгледжу
свой твар і сэрца
араты ў адзін бок —
разора ў ніякі
трава напаткае сваё карэнне
супыніць сэрца мяне

ЧЫРВОНЬЯ РУКАВІЧКІ

адна губляе другую
...атрута ў душы
і атрута ў целе...
разлучанья рукавічкі
чырвонья рукавічкі
зіма развядзе ў палаты
адна беражэ другую
я сплю:
пад падушкай чырвоная рукавічка

АКНО

прачнуся —
бацька не спіць
нібы ў справаздачы якой —
раскажа
што бачыў на вуліцы ў пяць
а што ў шэсць
а што ў сем гадзін

(куды вы глядзелі дагэтуль?!,
хірург спытае)
у небяспекі старонні позірк

КАРАЛЕЎНА-ЖАБА

наўскаскі вуліцам
паўз неабходны дом
які абмінаю
як іголка ў тваёй руцэ
шыецца каралеўна-жаба
не згаджаешся —

учарашняй:

...у каторай руцэ я з табой
а ў каторай з іншым...
у каралеўны-жабы голы жывот

У БЕЛАЙ КАШУЛІ

на белы пясок апускаюся ніцма
нарэшце апынецца крык без птушкі
намацваю зблізку а ён бліжэй
у гнёздах вачэй маіх бела
і птушка пільнуе чым скончацца сцежкі
бягу а яна мне ўпінаецца ў зрэнкі
і гнёзды ўпінаюцца ў ногі
чым скончыцца выспа
кашулю вар'яцтва тчэ белая птушка
не ўмею знайсціся
нарэшце апынецца неба далёка
калі празрынаю — слепну
а смерць не гаворыць мне: годзе
не ўмею згубіцца
у неба ўпінаецца бег напаты
не ўмею за некага вымавіць: годзе
кашулю збавення тчэ белая птушка
я ў белым імгненні
чым скончыцца смерць
пільнуе збавенне што вытчацца ў сцежках
спачатку ніводнай пасля адусюль
на белы пясок апускаюся ніцма
шапоча пясок у птушыным шэпце
нарэшце апынецца шэпт без гнёздаў
калі празрынаю — слепну
а белы пясок мае ногі мае

КІСЛАЕ МАЛАКО

у немінучых словах
мікроб адкрые
кубак падсунуты да сябе
...адкрыюся ў немінучым
мноі назавуцца словы...
кубак адсунуты ад сябе

ВЕСТКА

дасканала і зграбна
назваць не змагу
на паверхні
некалі выплыве мёртвая рыба
з весткай пра небяспеку:
што назавецца — гіне

ШАПКА

адхукаю — адпуская
потым знайду іх зноў:
шорсткі шарон
а шапка
для неадхуканых пчол

ПАДМУРАК

насычана ціша жалезам вострым
прашчуры ў цішы
навоstrаны маладзік
будзіў — дабудзіўся
спявае певень
прашчуры завяшчалі
ў падмурку схаваны сон
навоstrана ціша жалезам спеўным
завешчанае падмуркам
абудзіцца маладзік
ціша спявае і ціша будзіць
ахоўваюць прашчуры пеўнеў сон

АКУЛЯРЫ

праз акуляры:
ніводнай карціны не для сябе
і для сябе ніводнай
...што бачыць у змроку сава
чаго б я не бачыў...
карціны ўбіраюць змрок
праз чуйныя акуляры

ТУДЫ

ні малады куды
туды ні стары
ў сусветы
сцалецца цэль
і ляціць страла

1975-1979, 2009

ВЕРШЫ

ПАПЯРЭДЖАННЕ

Час абарваны...
Сню нябыт...
Абрабаваныя пагляды...
Нібы спльвае ў пыліны пльыт,
срабрыста свеціцца спагада,
і зьяе захад залаты,
і сны распаўленыя
паляць...
Расперазаныя пльыты —
спльвае спадчына і памяць.
І праступае праз зеніт
крыж зорны
ў зорным карагодзе...
А мне і долі —
сню нябыт —
крыж Богшы Лазара ўзыходзе.
Рукою творцы і судзі
да судных дзён,
каб, быццам раны,
смылелі словы —
не ўкрадзі
і не аддай! — занатавана.
І славу — прэч,
і ўцеху — прэч...
У змрочнай пільнасці астралу
цябе дзялілі зман і меч,
а папярэджанне вяртала.
У камянях хаваўся след,
і пераймалі футаралы,
і зацінаўся бранзалет...
А папярэджанне вяртала.
Няўжо не вернешся цяпер?
Ці ўжо няма куды вярнуцца?!

І толькі цягнецца няўцерп
час абарваны...—
звёны рвуцца.
Былы і новы парадні,
злучы ў адзіную сцяжыну!
Якая скруха дзень пры дні
цябе праводзіць на чужыну.
Якая бездань — не змагчы,
не памагчы,
не ўзяць з палону...
Не лес выносны — а карчы...
Што прызначалася для плёну?
Што лёс паклаў?
А з мітульгі —
у перападах не прыстала —
прадвесце славы і тугі
глядзіць маўклівая Прадслава.
І той жа зор, і той жа твар...
Я сню нябыт.
Якое ранне
адзначыў зорны каляндар?!
Гняце няпамяці цяжар.
Праменна свеціцца вяртанне.
1973

АРЫШТ
КАСТУСЯ КАЛІНОЎСКАГА

Аблога...

Крокі...

Ляск...

Прыцёмненыя сцены,
і дрогкай свечкі бляск,
і на парозе цені.
І месяц паўз акно
слізне, як паражэнец —
на схіл усё адно...
Як зваць вас?
Вітажэнец.
Утойваюць муры,
сцярожкі бор таемны
да іншае пары
імя яго нядрэмна.
Да іншае пары
пакінуты сякеры,
да іншае пары
сышлі касіянеры.
І запазычай край,
і аціхаюць знічы...
Хавай,
хавай,
хавай
сапраўднае аблічча!
О, наступ нематы —
нябога... выраджэнец...
І ўжо знікаеш ты...
Няма ўжо...
Вітажэнец...
Ні вучняў, ні сяброў...
Сарвецца шлях лампіёны...
Як волю і любоў,
дае нам час імёны.
Учэпяцца...—

з пятлэй —
не выбіцца...—
ажэняць...
Па той бок — што па той?..
Па гэты —
Вітажэнец.
Заўжды — адзін адказ,
утойванне... змяншэнне...
Але прыходзіць час
імя і ўваскрашэння.
Ўсе ніці у сувой,
у заклік пагалоскі
з'яднаць —
і стаць сабой!..
Як зваць вас?
Каліноўскі.
1973

* * *

Усплёскі

вады і вербаў
і промняў разводны нахіл —
хвіля даверу.

Праменны
вечарам небасхіл.
Крылы нібы трымцелі,
цені нібы брылі,
выкліканья да нечага,
запеньваліся бруі.
І прападалі

навечна,
і быў глыбокі спачын...
Чьім хаценнем — рэчка,
дыхаць цішком — чьім?!
Засведчанья,
маўчым.
Здранцвелае разуменне,
што іншае ўсё — прычым
і нашае ўсё — ўзаемна.
Выспелы дзень.
Век белы —
помні... жыві...—
згарыць.
Чьй абрыс спахмурнелы
воблакам угары?
Наспее...
Што жывіць і поўніць
і помніць мяне — пазнаю.
Слухаю, анямелы,
нечую споведзь сваю.
1973

* * *

Усюды голас твой чуцён,
і паспяталіся галіны...
Не пакідай мяне,
жыццё,
і я нікога не пакіну.
Не забывай...
Любі...

Калі ж
скранецца значнасць дыялогу,
мяне да існага наблізь,
яму вярні мяне самога.
Вазьмі назад свой вешчы дар,
вярні ў інакшыя надзелы...
Як сон,
заблытаны гушчар,
сны гушчароў незразумелы.
І здзірванела
з-пад рукі,
мае ўбіраючы пратэсты,
жывуць сцябліны,

як радкі
недасягальнага падтэксту.
Я іх маўчаннем гавару
і трызню іхнім задуменнем,
каб стаць у спелую пару
іншабыцця увасабленнем,
каб свой узрост перарасці
перад свядомасцю бязмежжа
і распазнаць,
чаму належу,
што мне належыць у жыцці.
1972

* * *

Калі мы проста былі знаёмыя —
было ўсё проста:
сустракаліся, як давядзецца,
гаварылі, што давядзецца,
так, пра клопат, пра дом, дарогу..

Калі мы проста былі знаёмыя —
мы былі як лісцё вясною:
ні мінулага, ні ўспамінаў,
толькі будучыня
і ўзаемнасць.

Калі мы проста былі знаёмыя —
непатрэбна было нам ведаць,
што збліжэнне, як разбурэнне,
небяспечна і незваротна,
што наноў знаёміцца цяжка,
немагчыма амаль...

Калісьці
мы з табой былі проста знаёмыя.
1971

* * *

Каб не пакінуць успаміну,
а забываць усе гады —
было сысціся на хвіліну
і разысціся назаўжды.
Было ўзірацца ноччу белай
ў акенца, бачнае ледзь-ледзь,
каб зараз колішняй, няўмелай,
сваёй душы не зразумець!..
1971

* * *

Адно сказаць,
як пішацца — пішы,
не мудрагеліць,
слухацца натхнення...
Кляймёныя адзнакаю душы,
тваімі стануць гэтыя імгненні.

Пішы —
і паслухмяная рука
накрэсліць знакі,
словы занатуе
і перадасць пульсацыяй радка
суіснасці пульсацыю крутую.

Магчыма, справядлівы меркаванні:
і тэму ўзняць,
і рух адлюстраваць...
Ды кожны раз тваё выратаванне
і клопат твой — як пішацца, пісаць.

У двух часах
з сумненнем і надзеяй,
у двух часах спыняюся, бягу...
Але заўжды
па-новаму не ўмею,
а па-старому ўмею —
не магу.

Што застаецца нам ад летуценняў,
што самі пакідаем мы ў жыцці?
Адно сказаць —
прыйшлі б у час здзяйснення,
а іншае —
самім да іх прыйсці.

Самаахвярны клопат
бласлаўлены.

Не згіне свет з адмецінай душы...

Ёсць рацыя сказаць:

жыві натхнёна,

і паўтарыць:

як пішацца — пішы.

1971

* * *

Іх далячыні развялі,
і хоць трагедыяй — адведка,
сумуе ястраб па зямлі,
па вышыні
сумуе
клетка.

Як апякае рану ёд,
як высь аблытваюць цянёты —
не мае сэнсу сам палёт
без перашкодаў да палёту.

Няхай пачатку страчай след —
ляціць працяг,
і час у сведкі,
што знітаваны гэты свет
саюзам ястраба і клеткі.
1970

* * *

Сачу вясну.

Жыву ў Міжбор'і.

І два бары, як спарышы,
між дыялектыкай надвор'я
і дыялектыкай душы.
Прачнуся сцішаным світанкам —
на шыбах вільгаці налёт.
Гадзінай шарай да сняданку
крышу збуцвелей пешняй лёд.
Зайздросна жыць пераканана,
счапіць ватоўку гапліком
і знаць, што ўжо нагатаваны
аладкі з кіслым малаком.
Туман нябачна нойдзе ў сені,
ён і вакол, падманны газ...
Я разумею праясненне
як вырашэнне і адказ.
Іду-брыду...
Настрой прыўзняты,
і ўзняты сцежкі — шво на шво,
і светла мроіцца пра свята...
А свята часам тым прайшло.
І дзень — на схіл,
і сам бы ў змане,
світанкі быццам па вадзе...
Ды зноў прырэдадзень паўстане,
бор да Міжбор'я прывядзе.
1970

ПЫТАННЕ

За абрывамі дня пагрукочвае гром,
навісае палац,
вышынёй азароны...
А сцярожкім дваром,
нерухомым дваром
ходзіць Гамлет — наследнік кароны.

Можа, заўтра ляжаць давядзецца ў труне,
мо наліта атрута, адкладзена шпага,
што прызначаны мне,
што сумуюць па мне...
Неспатоленай скончыцца смага.

Я рашаю ўвесь час і ўвесь час не рашу...
Ці ўся мудрасць зямлі —
разважаць без адказу?!

Іраніст і вар'ят,
ён хавае душу,
як у музыку, ў мройную фразу.

Напльвае, бы сон,
свет прасторы і кроз...
Дык навошта туга, калі ёсць летуценні,
дык навошта жыццё, беспрытульнае скрозь,
калі ноччу блукаюць нятленныя цені?!

Пакаранне за здраду —
зноў здрада і грэх?!
Ды калоціцца помста ў прычал і прыпынак.
Вы шукаеце шчасця,
шукаеце ўцех —
ілюзорныя пошукі...
Ёсць паядынак.

Засцярога...
І боязь...
І ўсхліп...

Не спіце...

Там — удары стыхій, там — дажджу лапатанне...

Адыходзіць жыццё,

без адказу жыццё,

ды любоў, ды любоў яму ўся за пытанне.

1970

* * *

Не распнутае доляю ўбогай,
не пранізанае свінцом,
абкладаецца сэрца аблогай,
заціскаецца жорсткім кальцом.

Зайчаня маё, сэрца, бяжы,
затаіся дзе-небудзь,
замоўкні...
Гэта восень на рубяжы,
лістапад зазірае ў вокны.

Перагледжаны тайнікі:
можа, там ты,
і ў каруселі
з дрэў бязмоўных твае дваінікі
спапялёныя абляцелі.

У тузе, у смузе, ў баляванні,
ў свеце сонечным і сівым
пільна цягнецца паляванне
за намацаным сэрцам сваім.

Трапяткое стварэнне прыгоды,
усяісная сутнасць біцця —
удыхнула дыханне ў прыроду,
небыццё узняло да быцця.

Мысліць воблака і зіма,
мысліць возера і дарога...
Ды няма ў іх, няма ў іх, няма
неспасціжнага сэрца жывога.

Як бянтэжыць між звыклых трапецыі
між настых канструкцый, між...—
што калоціцца і трапеча,
нетутэйшае... Богам звыш...

Утаймоўваюць пераплёты,
і бяскрылы мкнецца закон
збіць высокае неба палёту,
супыніць ашалелы гон.

Грукачы,грукачы,грукачы,
уцякай у туман,
у бязмежнасць...
Раскрычаліся крумкачы,
абвяшчаючы непазбежнасць.

Буду — хваля свайго адплыцця
буду — попел,
развеяны ў смерці,—
грукат сэрца, жывога сэрца
ўздыме нанавя да быцця.
1970

ЗАПАВЕТ

Надломы — не яму надпомы,
пярун — і гэта не яму...

Ўздымацца дрэву маладому,
мацнець

праз лета і зіму.

І захаваць не проста звесткі,
а заповіт на ўсе часы:

тады выстойваюць падлескі,
калі выстойваюць лясы.

1970

ЛЕС

Там — лес

блакітны па лісці.

Ён задумёны,
незнаёмы...

Мне ў лес блакітны
не ўвайсці,
калі ўвайсці —

ўвайсці ў зялёны,

іх між сабой не прыміру,
яны не хочуць прымірэння,
непадуладныя пяру
у прастаце пераўтварэння.
Але, ступіўшы ў пераплет,
адкуль

не выберашся квітам,
святкуй асмужаны палёт
між зелянінай і блакітам.
Упарта зменлівы

і скрытны,

не захаваўшы дробных рыс,
сябе самога лес блакітны
трымае зводдаль,
як сюрпрыз.

Ён -

дзе зямля ўпадае ў схову
і дзе нябёс круты абрыў,
каб быў зялёны дастаткова
і тут жа ўсё-такі не быў.
...Развёўшы рукі, лес сустрэне.
Усе сумненні абсячэ.

Праз пальцы

пырскамі струменя

лісцё зялёнае сцячэ.

Сыдзі ў пахмурае глыбока,
да самых дробязяў

сыдзі.

Цябе нідзе не згубіць вока
твайго дарадцы і суддзі.
Пакуль пагроз няма скуль чуць
і блізкі вецер не скавыча,
мо прыадкрыецца чуць-чуць
яго істотнае аблічча.
Лістом даткнецца да шчакі
ён,
ад якога не адрокся.
Тут як сафізмы — ваўчакі,
баравікі як парадоксы.
І, не ствараючы законаў,
але стварыўшы заповіт,
падыдзе блізка свет зялёны,
адыдзе ўдаль блакітны свет.
1969

ДРЭВЫ

На ўсход
 гарлапаняць пеўні,
а захад,
 як боль,
 прыціх.

Губляючы вас, напэўна,
губляем сябе саміх.
Пяліся рукамі людскімі
і лапці,
 і кашалі...

Вы нашы браты,
 якія
па нашых слядах не пайшлі.
Вы засталіся шумліва
расці ўвышыню і ўглыб,
каб рушылі мы пгчасліва
дарогаю птушак і рыб.
Мо быў бы наш крок дарэмны
і ўсхіпам быццё сплыло,
калі б,

 паміраючы,
 дрэвы
не слаі сваё цяпло,
калі б не паілі нас ветрам
у душныя ночы і дні,
калі б не ішлі у нетры
шурпатыя іх карані.

О як хрустальна штогод
звінела лісце
і каралі...
Ды ў час шалёных нягод
яны разам з намі
ўміралі.
Закручаны рух учарашні
і заўтрашні

ўшчэнт,
да вузла...
Нам дзіўна,
нам горка,
нам страшна,
што вы не трымаеце зла.
Сякера звінела і секла,
ды шчодры,
як брага,
азон...

Пашчасціць —
у самае пекла
шпурне нас вар'яцкі разгон.
Вяртаемся бесперастанку,
як хворыя,
зноў і зноў
да вашае калыханкі,
да шэпту зялёных слоў.
Вы нас разумееце моўчкі,
нам большай любві не сустрэць...
А красак дасціпныя вочкі
нам будуць у вочы глядзець.

Расхрыстаны,
перамогшы,
дыхае лес пад дажджом.
Мы ваша цвіценне ўбярэгшы,
тым самым
сваё ўберажом.
1969

БАЛАДА ПРЫКМЕТЫ

Дзяўчына, каго чакаеш?
Яна не чакае нікога,
у цэлым свеце нікога,
чырвонымі певунамі
яна ручнік вышывае
і не глядзіць на дарогу.
Ды падае на падлогу
клубок яе вышывання...
Прыкмета хлусіць не ўмее,
прыкмета хлусіць не стане —
каго прывядзе дарога,
каго прывядзе дарога
у гэты куток маўчаньня?!
...А ўжо прывяла дарога —
крокі і шум з парога.

Быццам хістаецца лісце,
ўваходзіць ён, гошчы станам,
вусны крывёй запякліся,
позірк смугой засланы.
Убачыў —
нібы з прадоння,
дыхнулi знямоглыя словы:
— Я гэта... Ад пагоні...
І ўпаў...
Ніхто не нагоніць...
Пасланнік ветру і лёсу,
ён трызніць гарачым боем.
Што ж ты, ці не збылося,
што мроілася — збылося,
дыханне тваё зайшлося,
любая, што з табою?!
Дай моцы ёй, Божа родны!..
Хлопец — яе каханы...
Гэтак неверагодна,
гэтак неспадзявана.

Сама сабе не парадзіць,
дзяўчына шчыруе шчырма...
Уцялася ў чырвань гладзі
крыві палымяная чырвань.

Конаўку несла з вадою —
рукі

апалі

ў млосці...

Ну што ты, ну што з табою,
няўжо адною хадою
яшчэ завітае хтосьці?!

І гэтак сэрцу балесна,
нема — адчай напяты.

...Стала ў хаце цесна,
стала цесна ў хаце —
смерць

увайшла ў хату.

1969

* * *

Смуткуе бярозавы гай,
і ясені курчацца ў трансе...
Каханне — куды ты?
Бывай!..
Ідзі...

не пакінь...

не астанься

Куды не даходзяць, туды -
у хмарную, горную, тую...-
ўратуе цябе ад бяды,
ад гібелі, можа, ўратуе.
А стуль,
на знямоглым адрэзку,
дзе возера стыне ў труне,
твая незабудная вестка,
што ёсць ты,
ўратуе мяне.
1969

НЯВЫКАЗАНАЯ БАЛАДА

Чаромхі горкі пах...
Зялёных дрэў красунак...
Пялёсткі на тваіх губах —
мой пацалунак.

Спяшаўся я і не паспеў:
заспела ранне...
Ляснога ветру спеў —
маё прызнанне.

Прайду дажджом,
з'яўлюся сном,
мільгну трывожным ценем.
Шум вяза пад тваім акном —
маё трызненне.

Куды твой шлях ні павядзе,
і я там буду.
Не азірайся
анідзе —
з табой я ўсюды.

Марыя, чуй,
Марыя, стой!..—
варожыць ноч глухая.
А ты бяжыш...
І за табой
бязмоўнае: кахаю!..
1969

РОСПАЧНАЯ БАЛАДА

Быццам грозны круты ледавік
падмінае лясы і абжытыя гроты,
быццам юная курчыцца з дрэў зеляніна лісця —
гэта скардзіцца скарга,
гаруе гаркота:
— Не ўспамінаў хачу я, хачу забыцца.

Ёсць у часе прасцяг, і даліны, і выямы-груды,
і ўзнясенне — я ведаю іх!..— і абрыў.
Я хачу забыцца, забыцца, калі ведаць не буду,
што хадзіў, што любіў, што ўсміхаўся, што быў.

Забыцца! Забыцца! Ад шалёных трывог,
ад бясконцых дарог,
ад сляпога кружэння.
На вялікае мноства усіх перамог
дастаткова ўсяго, усяго аднаго паражэння.

Нерухома трываць: не патрэбны ні розум, ні зрок,
і чакаць, і чакаць — праяснення?., змяркання?..
Забыццё б! Забыццё!..
Ці — апошні рывok
да канца, да святла, да надзеі — ў змаганне!..
1969

ПРАМІЛЬГНУЎШАЕ

Прамільгнуўшую думку шукаю,
прамільгнуўшую думку лаўлю.
Не разгледзеўшы нават —

якая,

ўсёй душой уцякачку люблю.
Як збягаюцца рэкі да мора,
як агонь сярод дыму прыціх —
можа, вернецца заўтра ва ўчора
спасцігаць

неспасцігнуты міг.

1969

САКАВІК

Яшчэ навінаю сумненне
і нечаканасцю

азы:

пасля завеі — пацяпленне,
пасля адлігі —

маразы.

Ды свет, заручаны з палётам,
ужо натхнёны,
сам не свой...

Дыханне цепліцца пад лёдам,
буянне —

ў скібе веснавой.

І ўсё найўна верыць чутцы,
што адыходу

не бываць...

Тым — з-пад завеі не ачнуцца,
тым — з новай сілай
забуяць.

Чый недавер,
чыя нуда,
чыё няведанне сплывае?
Мармыча цёмная вада,
вада празрыстая спявае.

Відаць, далёка завяло —
ау! — пярэдаднем бялёсым
чакаць таго, што не было,
крычаць таму, што не збылося?!.
Яшчэ пад снегам сакавік,
яшчэ не страчана нічога,
і прадчуваецца усклік
неакрыялага жывога.

1968

ТАМАЗА КАМПАНЕЛА

Падступіць горад Сонца.
Сагрэе халады.
Ў палоне, бы ў палонцы,
жыць 33 гады!..
Спярша прыстане памяць,
пасля не стане сноў...
Раскайваліся, паўстанец,
звяздар і багаслоў.

Падвал ззалелы, гразкі
і маскі цемнаты.
Каму патрэбны казкі,
якія мроіш ты?!
Каму патрэбна мука,
твой д'ябальскі імпэт?!
Не вырвецца ні гуку
адсюль на божны свет.

Прыкідвацца вар'ятам...
Цягнуць надзеі ніць...
Не выбухне гармата,
паходня не ўзяціць.
Пакуль жывы —
змірыся,
скарыся перад злом.
А ў задумёных рысах:
змагаемся —
жывём!..

Свабода, толькі снішся,
ты бітва —
не спакой.
У скамянелай цішы
нічога ад людскай.
Тут мёртвы загадзя,
тут сонца рэдкім госцем.

І не саноўны хтосьці —
яно

табе суддзя.

Аб тым, што набалела,
што вабіць не ў пару,
раскажа Кампанела
гарачаму пяру.

Хай вершаць езуіты
пабоішчы і тло,
каб скрозь

былі забыты

і розум, і святло, —
дух творчасці не стане
вітаць

астрожных соў!..

Але ў Святым пісанні
няма такіх высноў?!

Абвіты дзень пятлёю,
працяты дзень ражном...
Ды не згасае тое:
змагаемся — жывём.

Праз ноч,

злачынствы,

голад,

праз дым, што узнялі,
заззяе
дзіўны горад,
магчымы
на зямлі.

1968

ПАГАНІНІ

Гады

змясціліся

ў хвіліне,

рука

прыпала да пяра...

Пара, маэстра Паганіні,
вас зачакаліся.

Пара...

Нашчадкі бога Апалона —
паэт,

музыка

і мастак,

О як вы прагнулі палону,
каб гулка кроцьць па мастах,
каб расхінаць, нібы адзенне,
стагоддзі,

далі,

галасы...

Дажджы дрымучыя гудзелі,
нібы зялёныя лясы.

Вятры шумелі

і мычалі,

і святкавалі ваш палон.

А вы маўчалі,

і начамі

да вас з'яўляўся Апалон.

Густая ціш,

як перад шквалам,

усё самлела —

ні шу-шу...

А скрыпка плакаць пачынала
і развярэджвала душу.

Вы атрымалі, што хацелі,
вы дасягнулі, што маглі.

Але чаму у грэшным целе
таго агню не збераглі?

Нібы дакор,
які не згіне,
стаіць, захутаны у плашч,
бунтоўны геній Паганіні,
царквой асуджаны скрыпач.
Рука

камечыла пальчатку,
паліла навалач папер.
О як вы марылі спачатку!
О як вы гаснеце цяпер!..
Трывога...
Воклічы...
Пагоня...
Застаў агні...
Парог...
Радня...
Ніхто не ведае сягоння
дарогі заўтрашняга дня.
Шынкi сустрэнуць,
быццам свахі,

і шапатак:
«Любой цаной
Нібы марудныя манахі,
ішлі гадзіны за сцяной.
Той адрачэцца,
той загіне,
той хмура сыдзе
у труну...

...Неўтаймаваны Паганіні
кранае першую струну.
1968

МЭТА

Навошта ты з вяршынь крылатых
за мной паслала пасланца?!
І вось брыду,
 нібы пракляты,
дарогай дрогкай без канца.

Не адпачыць,
не разагнацца,
не захіліцца ад абраз...
А саступіць —
 і столькі цацак,
і столькі радасцяў ураз.
1967

* * *

Сцюдзёнае паветра разлілося
крышталнаю празрыстасцю крыніц..

Цябе заб'юць —

і толькі адгалоссе

павісне, як танюсенькая ніць.

Адчайным крыкам

вечер панясецца,

заломяць дрэвы рукі ўвышыню...

А ў дальняй вёсцы

маці

ўстрапянецца

і будзе доўга

слухаць

цішыню.

1967

ШЧАСЦЕ

Твой недаступны лёс,
музыка,
пасуе велічы тваёй.
Як неадкладную пазыку,
як у глыбіні з галавой,
да ачмурэласці,
да стомы
аддаць усё, усё аддаць
і — неістотнаму самому —
хадзіць,
смяяцца,
уздыхаць.

1967

* * *

Урал,

Урал!

І стэп, і мора

табе паіць да скону дзён.

Твой горды дух, бунтоўны нораў

у кожнай кропельцы відзён.

Нібы чаканае развязкі,

нібы з абрыву галавой,

шукаю ўтульнасці і ласкі

у nelаскавасці тваёй.

Калі ўскіпіць густое лісце

і цемры ўздрыбціца правад,

нясі мяне, як нёс калісьці,

як нёс Чапаева,

Урал.

Расхваляваны,

ў грознай пене,

бушуеш — божа барані!..

Тут не адзін знайшоў збавенне

у спахмурнелай глыбіні.

Ішлі да дна і не ўсплывалі

падзеі,

воіны,

гады.

А ты ўсё коціш-коціш хвалі

і сам не ведаеш куды.

І шлеш пагоню за пагоняй,

з самім сабою не ў ладу.

Нібы каня шалёны коннік,

свой шлях мяняеш на хаду.

...Празрыста ходзіць над прадоннем
напаўзабытае «ура».

Нясі мяне ў сваіх далонях,

ласкавы

бацюхна Урал!..

1967

ЭКСПЕРЫМЕНТ

З глыбінь,
як лава з кратэра,
вырвецца распад.
Экс-

перы-

мен-

та-

та-

ры

не ідуць назад.
Азонам вее ў зале
ды лілавее шкло.
Святло,
што вызвалялі,
ім сэрцы апякло.
Учора за гарамі,
цяпер выразна,

тут...

Лаві, кардыяграма,
узмахі амплітуд!
Агні,

дажджы

і здані

вандруюць за сцяной.
Мы плацім за пазнанне
нязнанаю цаной.
А маладому сняцца
усмешкі і руччы...
Адчайна мітусяцца
спакойныя ўрачы.
Загінем — не загінем,
бадай, не ў гэтым сэнс...
Работу,
што пакінем,
наступны данясе.
Такое наша шчасце,

калі далёкі
хтось
праз многа-многа часу
нягучна скажа: ёсць!
...Прыпаў
да занавескі
знясілены
прамень,
акамянела
вестка...

.....
Жыве эксперымент!
1967

ВЫТОКИ

Адпачыць ад непаладку,
шуму,
 гвалту,
 калатні
уцякаем без аглядкі
у зацішныя куткі.
Праз лясы сцяжына тчэцца—
каляіна,
капыток...
Там маленства чалавецтва,
там пачатак,
там выток.
Там гуляе ў пазалоце
з рыжым промнем дацямна
на вярбе пушысты коцік,
быццам з ніткай кацяня.
Любата...
Брыдзем узмежжам
нетаропка,
без турбот...
Ды прывабіць непазбежна
ў сталасць мудрую
зварот.
1967

ВОЛЯ

Раўлі ўстрывожана марціры,
блішчэлі

косы і штыкі...

Ішлі па славу камандзіры,
ішлі па волю мужыкі.

І, быццам маятнік,

эпоха

ішла размеранай хадой.

А на сталі дыміўся бохан,

і ў кубку пеніў сырадой.

І ліцэіст,

забыўшы яву,

чытаў натхнёна Буало...

І пераможцы неслі славу,

і толькі

волі не было.

1967

ПРАЗОРЦА

Жаданне жыць...
Любоў і смага...
Што можа быць вышэй за іх?!
Беззапаветная адвага
з'яднала мёртвых і жывых.

Ў бяседзе з зоркай вартавою
ці не такі ты бачыў шлях -
спаць непрытомнай галавою
на разасланых шынялях?!
1967

ЧАЛАВЕК

Касматы,
першабытны,
нізкалобы,
яшчэ не чалавек,
упершыню

ён аглядзеў —
загадкавая спроба —
дрымучымі вачамі вышыню.
Яна цякла,

палала,
зіхацела,
уздрыгвала агеньчыкамі зор.
Ён разагнуўся мускулістым целам,
узняўся і —
уражаны —

замёр:
працяты невядомым заветам,
апалены
высокай сінявой,
нібы Атлант,—
нагамі у планету
і ў нерухомы купал —
галавой.

1966

* * *

Ноч гасіць у вокнах агні
і дыхае ветрам і лёдам.
Нібыта ў рацэ акуні,
ўва мне
касякі мелодый.

А я,
непапраўны рыбак,
з няпэўнай надзеяй на ўдачу
хаджу па нямых берагах,
чакаю,
маўчу
і рыбачу.

1966

НЕМАГЧЫМАЕ

Твае бары
ў цішы напеўнай
страляюць стромка ўвышыню.
Твая зара
бунтуе гнеўна,
як кроў,
як польмя агню.

Дымяцца горача, як рана,
твае
рачныя папавы...
Задумай велічную справу
і абвясці:
„Іду на вы!”

Сівы стары хісне плячыма
і, быццам гледзячы ў вадку,
прамовіць мудра:
„Немагчыма,
як два разы быць маладу”.

Пакажа доўгія разлікі
і стосы спісаных папер...
А ты ў рашучасці вялікай
яму сягоння не павер.

Не адступаючы ні разу,
твары,
высноўвай
і палай!..

Твая энергія, як лазер,
разрэжа
неба напалам,
праб'е
без грозных грукатанняў
свяціла выпучаны шчыт —

* * *

Які запал!
Які размах!
Які напал азарту!..
Гульня —
і ўраз не да разваг
і роздумы да заўтра.
Трывогу цьмяную ганю
і цені прадчування.
Іду

 ў вялікую гульнію
з затоеным дыханнем.
Як неабходна іншы раз
без ветразяў і вёслаў,
забыўшы ўсё:
 і кроль, і брас,
аддацца хвалям лёсу.
Няхай нясуць,
няхай імчаць,
вагаючы сутонне,
няхай, узняўшы на плячах,
шпурляюць у бяздонне,
а потым соннаю чаргой
прыб'юць,

 нібы да мэты,
да незнаёмых берагоў
нязведанага свету.
І стане класціся абшар
па стоптанай дарожцы...
Тады я — Бог,
тады я — цар,
тады я — пераможца.
Калі ж надзея падвядзе
і ўдача пройдзе збоку,
калі на мой вясёлы дзень
насунуцца аблогі
і не змагу —
хоць бы ледзь-ледзь —

у справах разабрацца,
я буду ціхенька сядзець
і мудра пасміхацца.
І — усё роўна ў рэшце рэшт:
лунаў ці падаў ніцма,
а проста дыхаецца лепш,
нібы ад навальніцы.
1965

АДКРЫЦЦЁ

Прысняцца
жоўтыя іконы,
і твары строгія святых,
і перапэцканья колы
сярод вясновае слаты.
Бы некранутую ажыну,
я адкрыццё

убачу ў сне.

Яго шукаў я прагай жылаў
і прагай мараў
у вясне.

Чатыры крокі па кватэры
праз ноч,

няўтульнасць,

забыццё.

О, неразважлівая вера
у будучыню і ў адкрыццё!..
Ўзнікалі профілі вялікіх
на сшытку, скрэсленым у дым,
дзе запаветныя разлікі
і лічбаў важкія рады.
А то, мінаючы раздзелы
разваг, бяссоння абалонь,
нібыта яблык пераспелы,
само

ляцела у далонь.

Сусед,
гаворкай падагрэты,
пад шчодрай яблыняй гавеў.
І білі буйныя ранеты
па неразумнай галаве.
А адкрыццё
брыло начамаі
пад гоман рэчак і асін,
у выпадковасці адчайнай
невыпадковае зусім.

Трывожны лоб.
Сівья скроні.
Скупы пагляд.
Міжвольны рух.
І прарывалася,
як промень,
і вырывала з цемры круг.
І, адступіўшы ад парога,
вятрыскам
грукалася ў дах...

О, адкрыццё!
Твае дарогі
яшчэ ніхто не разгадаў.
...Ляцяць
гіганцкія арэлі,
азёраў кубкі
і масты,
ды ападаюць на карэнне
начныя цені і лісты.
На твары месяца сляпога
бяссоння
цямяныя сляды.
Бы першабытны помнік богу,
карчага высіцца з вады.
Сякуць
шалёныя падковы
лугоў напятае крысо...
І кожны момант
выпадковы,
і выпадкова
адкрыццё.

1965

СПЯКОТА

Ацяжалелай галавы
ніяк

сцяблінка не падыме.

І прагнуць ліўню паплавы,
нібы цяля

тугога вымя.

А цішыня,
як партызан,
праходзіць чуйна сцежкай вузкай.
І прагнуць неба аблізаць
ракі

парэпанья вусны.

І сонца
з соснаў баравых
цярэбіць

сонную ігліцу.

...А дзесьці

спеюць бураны,

а дзесьці

спеюць навальніцы.

1965

МОВА

Празрысты звон,
грымотны грукат,
скалісты свіст,
магутны гул —
усе

разрознення гукі
цяклі,
каб зліцца
у агул.

Хісталі
ўздыбленыя далі,
глыбаста білі ў небасхіл.
І ў немагу не прападалі,
а западалі
і раслі.
І ціш і гром,
і звон і шорах
спляліся
ніткаю радства,
калі з грудзей,
нямых і чорных,
аднойчы
мова прарасла.
1965

МАЛАНКА

Імкліва вымкне
сілай сіняй
з глыбінь насупленых начэй,
асветліць дол,
жуду асіны
і зрэнкі

стомленых вачэй.

Абпаліць жорстка хмар абрысы,
разбурыць ночы змрочны склеп
каб свет

каб свет нудоце не скарыўся,

у цемры не аслеп!

1965

ПОШУК

А шлях раўняюцькі, быццам лісцік,
ляці —
каб вецер у вушах!..
Як гэта лёгка памыліцца
і па чужых

пайсці шляхах.

Няхай яны імкнуць, як стрэлы,
няхай шырокія яны! —
Стаю адзін.
У небе —

дрэвы

і жураўліныя кліны.
Лісты апалыя на стрэсе...
Але чакай,

няўмольны час:

я маю права
ўсё закрэсліць
і потым
нанава пачаць.
1964

ЗМЕСТ

КВАНТЭМЫ

ЗЛЁСЫ

З-пад рукі
Свечкі
Простая лінія
Страла
На першым снезе
Кнігаўкі
Кубак
Бульбінкі
Разора
Чырвоныя рукавічкі
Акно
Каралеўна-жаба
У белай кашулі
Кіслае малако
Вестка
Шапка
Падмурак
Акуляры
Туды

ВЕРШЫ

Папярэджанне
Арышт Кастуся Каліноўскага
***Усплёскі
***Усюды голас твой чуцён
***Калі мы проста былі знаёмыя
***Каб не пакінуць успаміну
***Адно сказаць
***Іх далячыні развялі
***Сачу вясну
Пытанне
***Не распнутае доляю ўбогай

Пачатак
Узыход
Радзіма
Запавет
Лес
Дрэвы
Балада прыкметы
***Смуткуе бярозавы гай
Нявыказаная балада
Роспачная балада
Прамільгнуўшае
Сакавік
Тамаза Кампанела
Паганіні
Мэта
***Сцюдзёнае паветра разлілося
Шчасце
***Урал, Урал!
Эксперымент
Вытокі
Воля
Празорца
Чалавек
***Ноч гасіць
Немагчымае
***Які запал!
Адкрыццё
Спякота
Мова
Маланка
***Наіўны хлопчык
Пошук

У выдавецтве "Логвінаў" выйшлі наступныя кнігі
Алеся Разанава

Кніга ўзнаўленняў
(2005)

Лясная дарога: вэрсэты
(2005)

Каб мелі шчасце ўваскрасаць і лётаць: паэмы
(2006)

Дождж: возера ў акупунктуры: пункціры
(2007)

Пчала пачала паломнічаць: вершаказы
(2009)

Сума немагчымасцяў: зномы
(2009)

Воплескі даланёю адною: пункціры
(2010)

З апокрыфа ў канон: гутаркі, выступленні, нататкі
(2010)

З Вяліміра Хлебнікава
(2011)

І потым нанавя пачаць: квантэмы, злёсы, вершы
(2011)

Літаратурна-мастацкае выданне

Разанаў Алеся Сцяпанавіч

І ПОТЫМ НАНАВА ПАЧАЦЬ

Квантэмы, злёсы, вершы

На вокладцы «Цвікі» з серыі "Функцыянальныя
кантэксты»

Алеся Разанава і Віктара Маркаўца
Карэктар Г. Міхалюк
Дызайн С. Ждановіч